

รูปแบบอัตลักษณ์วัฒนธรรมมองผ่านปรัชญาหลังนวยุคของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Model of a Cultural Identity Through the Postmodern Philosophy of the Sufficiency Economy Philosophy

พระปลัดสาโรจน์ ธรรมสาโร (ปัญญาจารย์)

Phrapaladsarot Thammasaro (Panyarom)

สมบุญ บุญโท

Somboon Boondo

สวัสดี อโนทัย

Sawat Anothai

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Saint John's University

E-mail: lasawatt@stjohn.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 3 มิถุนายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 28 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 28 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

บทความวินัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพุทธศาสตร์ถะแนวความคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์วัฒนธรรม 2) ศึกษาพุทธศาสตร์ถะแนวความคิดปรัชญาหลังนวยุคของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ประยุกต์ใช้ปรัชญาหลังนวยุคของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการแก้ปัญหาอัตลักษณ์วัฒนธรรม 4) สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบอัตลักษณ์วัฒนธรรมมองผ่านปรัชญาหลังนวยุคของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ภายใต้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางปรัชญาและศาสนา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบอัตลักษณ์วัฒนธรรมมองผ่านปรัชญาหลังนวยุคของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามกรอบองค์ประกอบของวัฒนธรรมธรรม 4 ประการ คือ 1) ด้านคติธรรม หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจถูกต้องต่อหลักการดำเนินชีวิตตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาในพระพุทธศาสนาตรงกับคำว่า Right Wisdom = R-W 2) ด้านเนติธรรม หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการผลิตและการแสวงหาที่ถูกต้องตามหลักสัมมาอาชีวะในพระพุทธศาสนาตรงกับคำว่า Right Produce = R-P 3) ด้านสหธรรม หมายถึง ความเอื้อเพื่อเอื้อแม่แบ่งปันและการอยู่ร่วมกันในสังคมบนฐานหลักสังคหวัตถุธรรม 4 ในพระพุทธศาสนาตรงกับคำว่า Right Sharing = R-S และ 4) ด้านวัตถุธรรม หมายถึง หลักการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ถูกต้องบนเงื่อนไขความรู้ของหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงตรงกับคำว่า Right Technology=R-T ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ได้คือ R-WPST MODEL

คำสำคัญ: อัตลักษณ์วัฒนธรรม, ปรัชญาหลังนวยุค, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ABSTRACT

The objectives of this research paper were to: 1) study the multiplicity of the concept of cultural identity; 2) study the multiplicity of postmodern philosophical concepts of the of sufficiency economy philosophy; 3) apply the postmodern philosophy of the of sufficiency economy philosophy in solving cultural identity problems; and 4) create new knowledge and cultural identity patterns through a postmodern philosophy of sufficiency economy philosophy. This research is qualitative, documentary under the process of analysis, appreciation and application leading to a new body of knowledge in philosophy and religion.

The research found that the cultural identity patterns through a postmodern philosophy of sufficiency economy philosophy according to the four elements of Dharma culture. 1. Morale was a cultural identity in morale through a post-modern philosophy of sufficiency economy philosophy referring to the knowledge and understanding of the principles of living according to the middle way in Buddhism that is Right Wisdom =R-W. 2. Legal was a cultural identity in legal through a postmodern philosophy of sufficiency economy philosophy referring to the knowledge and understanding of the principle of producing and correct quest according to the principles of right life in Buddhism that is Right Produce = R-P. 3. Social was a cultural identity in society through a postmodern philosophy of sufficiency economy philosophy referring to the knowledge and understanding of Generosity, sharing and cohabitation in society on the basis of 4 principles of service in Buddhism that is Right Sharing = R-S. and 4 . Material was a cultural identity in society through a postmodern philosophy of sufficiency economy philosophy referring to the knowledge and understanding of the principles of using the right production technology on the conditions of the principle of sufficiency economy philosophy that is Right Technology = R-T. R-WPST MODEL is a new body of knowledge from the results of this research.

Keywords: Cultural Identity, Postmodern Philosophy, Sufficiency Economy Philosophy

1. บทนำ

ปฐมบทแนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอุบัติขึ้นครั้งแรกเมื่อคราวพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันพฤหัสบดีที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 ดังพระบรมราโชวาทตอนหนึ่งว่า

...การพัฒนาประเทศนั้น จำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อพื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้น โดยลำดับต่อไป...

(คณะกรรมการจัดงานพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ, 2542: 10)

แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากเป็นแนวคิดที่ใช้เป็นกรอบกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศแล้ว ยังเป็นวิถีชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงประทานให้แก่พสกนิกร โดยพระองค์ทรงเน้นย้ำแนวทางการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานคำสอนในพระพุทธศาสนา เช่น ทางสายกลาง และความไม่ประมาทโดยคำนึงถึงความ พอดี พอมี พอกิน ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตลอดจนใช้ความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ให้สามารถพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ และดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ดังพระราชดำรัสถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ว่า

...อันนี้เคยบอกว่า ความพอเพียงนี้ ไม่ได้หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันมากเกินไป แต่ในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้แต่ที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก ...

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, [ออนไลน์])

จากผลกระทบวิกฤติการณ์เศรษฐกิจ หรือวิกฤติต้มยำกุ้ง ที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยในปี 2540 ทำให้ทั้งรัฐบาลและองค์กรเอกชนต่างๆ หันมาให้ความสนใจนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการหน่วยงานและองค์กรของตนมากยิ่งขึ้น ในภาคส่วนของรัฐบาลนั้นได้กำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาประเทศและได้บรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ดังเช่น มาตรา 75 ที่บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ” (ราชกิจจานุเบกษา, 2560: 19) เป็นต้น โดยได้กำหนดเป็นแผนปฏิบัติการไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ที่ระบุว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (ราชกิจจานุเบกษา, 2560: คำนำ) เพื่อให้มีการนำนโยบายดังกล่าวไปใช้ปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม รัฐบาลโดยสำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้บรรจุหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในแผนฯ 12 (พ.ศ.2560-2564) โดยปรับให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, [ออนไลน์]) เหตุผลสำคัญประการหนึ่งเพื่อพัฒนาประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง อย่างมั่นคงยั่งยืนบน

ฐานการพึ่งตนเอง และแก้ไขความผิดพลาดล้มเหลวและลดช่องว่างของการพัฒนาที่ผ่านมาที่มุ่งเน้นการพัฒนา ด้านวัตถุเป็นหลักละเลยการพัฒนาด้านจิตใจทำให้เกิดปัญหาก่อผลกระทบต่อวิถีดำรงชีวิตของคนไทยในทุก ระดับจนมีคำกล่าวที่ว่า “เศรษฐกิจไม่ดี สังคมมีปัญหา หรือทันสมัยแต่ไม่พัฒนา” เป็นต้น ในหลายๆ ปัญหาที่ สังคมต้องเผชิญนั้น ปัญหาความขัดแย้งทางด้านวัฒนธรรมเป็นปัญหาหนึ่งที่ได้ก่อตัวขึ้นและมีความรุนแรง เพิ่มขึ้นตามลำดับ ดังที่คิน รพีพัฒน์ (2552: 47-48) ได้สรุปปัญหาความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและค่านิยมของ คนไทยว่า “ปัญหาความขัดแย้งทางวัฒนธรรมในสังคมหลายประเด็น เช่น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างวัตถุ นิยมกับคุณธรรมนิยม คุณธรรมกับเงินตรา ปัจเจกชนนิยมกับชุมชนนิยม การเอาชนะกับความยึดหยุ่น ประณีประนอม การทำงานฉันทมิตรกับการทำงานแบบศัตรู และการพึ่งพิงคนมีอำนาจ (เงินตรา) กับการ พึ่งตนเอง เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวถือว่ามีผลโดยตรงต่อสังคมไทย เนื่องจากการเปลี่ยนที่รื้อถอน วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ คติค่านิยมดั้งเดิมของสังคม” ดังเป็นที่ทราบว่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานค่านิยมดั้งเดิมของคนไทยที่มีรากฐานคุณธรรมมาจากคำสอนในพระพุทธศาสนา เช่น ทางสายกลาง สันโดษ ความไม่ประมาท และการพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นที่มาของคำว่า “พอเพียง” อันหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีมีความพร้อมในการ รับมือกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ โดยอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความ ระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่ เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อ การรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจาก โลกภายนอกได้เป็นอย่างดีซึ่งจะทำให้บรรลุเป้าหมาย คือ ศักยภาพในการพึ่งตนเองและคุณภาพแห่งการ พัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555: 9)

แม้ว่าแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะแพร่หลายและมีคุณูปการที่สานสร้างความสำเร็จ ด้านเศรษฐกิจสังคมไทยมานานก่อนครั้งศตวรรษแล้วก็ตาม แต่กลับพบว่าแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยังไม่สามารถพัฒนายกระดับตัวเองขึ้นสู่ความเป็นแนวคิดกระแสหลักจนกลายเป็นวัฒนธรรมทางความคิดและ เป็นแนวปฏิบัติที่แพร่หลายคืบคลานของคนในสังคมจนกลายเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้ ปัญหาอะไรที่ทำให้ แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารถยกระดับตนเองสู่ความเป็นอัตลักษณ์วัฒนธรรมได้ นั้นอาจเป็น ปัญหาด้านการรับรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ วิธีการ แนวปฏิบัติ และเป้าหมายที่ถูกต้อง ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติไม่ สามารถกำหนดหลักการและวิธีการ ตลอดถึงการวางแผนการทำงานได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้การปฏิบัติเกิด ความผิดพลาดคลาดเป๋ววนกลับสู่รากเหง้าแห่งปัญหาตามระบบเศรษฐกิจแบบเดิมๆ หรืออาจจะเป็นปัญหาด้าน การขาดการร่วมมือ การรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งพหุอาศัยกัน ส่งผลให้การทำงานเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดความเป็นเอกภาพและความเข้มแข็ง รวมถึงปัญหาด้านการขาดแบบอย่างแห่งความสำเร็จที่ดีที่สามารถ นำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคที่ทำให้ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงไม่สามารถอัตลักษณ์วัฒนธรรมได้ จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมาผู้วิจัยวิเคราะห์สาเหตุแห่งความสำเร็จ และล้มเหลวแห่งกระบวนการเผยแพร่ความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า พื้นฐานหรือสาเหตุสำคัญมา

จากตัวคน บนเงื่อนไข 2 ประการ คือ ประการที่ 1 ไม่มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีพอ หรือมีพื้นฐานความรู้ที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง ส่งผลให้การดำเนินงานเกิดความผิดพลาด ผิดเพี้ยนแปรเปลี่ยนไปจากหลักการที่แท้จริงได้ และประการที่ 2 ขาดการวิเคราะห์ตัวเอง โดยเฉพาะในส่วนคุณสมบัติจำเป็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งก่อนทำ ขณะทำ และหลังทำ ส่งผลให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากประเด็นปัญหาอุปสรรคทั้งสองประการที่กล่าวมาผู้วิจัยเห็นว่า การทำงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบความสำเร็จนั้น นอกจากจะต้องส่งเสริมความรู้และคุณธรรมอันเป็นเงื่อนไขสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และเป็นหลักประกันความสำเร็จในการดำเนินงานให้กับบุคคล ยังต้องส่งเสริมให้ผู้คนในสังคมปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่บนฐานแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคที่ถือว่าเป็นแนวคิดสายกลาง ยืดหยุ่น คัดเฟ้นเลือกเอาแต่สิ่งดีมีประโยชน์และคุณค่ามาพัฒนาต่อยอดสร้างองค์ความรู้ใหม่เป็นแนวปฏิบัติสู่ความเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคม กระทั่งสามารถสถาปนาเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมได้ภายใต้หลักการ “แสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง”

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพหุสารถะแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์วัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาพหุสารถะแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อประยุกต์ใช้ปรัชญาหลังนวยุคของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการแก้ปัญหา อัตลักษณ์วัฒนธรรม
4. เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบอัตลักษณ์วัฒนธรรมมองผ่านปรัชญาหลังนวยุคของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เน้นการศึกษาเอกสาร (Documentary research) ภายใต้การใช้เหตุผลแบบมีวิจารณ์ญาณ (Discursive method) ด้วยกระบวนการศึกษาเชิงบูรณาการ (Integration) ประกอบด้วยการวิเคราะห์ (Analysis) การวิจิักษ์ (Appreciation) และการวิธาน (Application) ผ่านการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสำคัญต่างๆ ตามขั้นตอนการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary source) ศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2539
2. เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary source) ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ ข้อเขียน บทวิจารณ์ เอกสารต่างๆ ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับหัวข้องานวิจัย
3. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล นำสู่การวิเคราะห์และอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของการเขียนอภิปรายแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical description) ด้วยการบูรณาการ (Integration) แนวคิดอัตลักษณ์วัฒนธรรม ภายใต้การศึกษาวิเคราะห์ (Analysis) วิจิักษ์ (appreciation) และวิธาน (application) เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางปรัชญาและศาสนา

4. ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พหุสารถะแนวความคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์วัฒนธรรม พบว่า อัตลักษณ์ คือ ลักษณะพิเศษ หรือลักษณะเฉพาะที่บ่งบอกความเป็นตัวตนของบุคคล สัตว์ สิ่งของ และสังคม มีความสำคัญในฐานะเป็นสิ่งที่ทำให้เรารับรู้ความเป็นตัวตนของปัจเจกและสังคมโดยการนิยามว่า เราคือใคร เป็นใคร โดดเด่นอย่างไร แตกต่างจากคนอื่นอย่างไร ดำรงอยู่อย่างไร และจะดำเนินความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในสังคมได้อย่างไร อัตลักษณ์แยกออกเป็น 2 ประเภท คือ อัตลักษณ์ระดับปัจเจก และอัตลักษณ์ระดับกลุ่มหรือสังคม ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม/สังคม ทั้งสองมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน คือ ในการแสดงอัตลักษณ์ในระดับปัจเจกต้องคำนึงถึงอัตลักษณ์ร่วมของสังคมด้วย ในทางตรงกันข้ามการแสดงอัตลักษณ์ร่วมสังคมยังคงความเป็นระดับปัจเจกด้วยเช่นกัน อัตลักษณ์ทั้งสองประเภทมีการนำมาใช้ในสองความหมาย คือ หนึ่งลักษณะทางกายภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของสังคมที่มีวิถีชีวิต วิธีการปฏิบัติตน ภาษา ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม คติความเชื่อ ค่านิยม อาหารการกิน การแต่งกาย เครื่องนุ่งห่ม บ้านเรือนถิ่นที่อยู่อาศัย ฯลฯ ที่มีความโดดเด่นและแตกต่างไปสังคมอื่น สองลักษณะชีวภาพ หมายถึง จิตสำนึกส่วนตัว และจิตสำนึกร่วมในสังคมที่เกิดจากการนิยามตัวเองคือใคร มีความเป็นมาอย่างไร แตกต่างจากคนอื่นอย่างไร และจะใช้อะไรเป็นเครื่องหมายของการแสดงออกนั้น สิ่งสำคัญต้องเข้าใจว่า หนึ่งอัตลักษณ์เป็นไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งสังคมสร้างขึ้นตามบริบทยุคสมัย สอง อัตลักษณ์มีได้มากกว่าหนึ่งลักษณะขึ้นตามบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในสังคม สาม อัตลักษณ์ไม่จำเป็นต้องเป็นสากลทุกเรื่องที่ทุกคนให้การยอมรับ แต่เป็นการยอมรับในระดับตัวบุคคลกลุ่มบุคคลในระดับสังคมที่เป็นวิถีปฏิบัติร่วมกันและ สี่ อัตลักษณ์ไว้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการแสดงออกร่วมเพื่อความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พหุสารถะแนวความคิดปรัชญาหลังนวยุคของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะสอดคล้องกันกับหลักการของปรัชญาหลังนวยุคที่ใช้เครื่องมือคือ วิจารณ์ญาณในการวิเคราะห์ ตีความ ประเมินค่า และสร้างความหมายใหม่ ภายใต้คำว่า “สำรวจใหม่หมด และไม่ละเลยอะไรเลย ย้อนอ่านทุกอย่างเพื่อเลือกประเด็นที่สนใจ คิดใหม่ ตีความนำเสนอในมุมมองใหม่ที่เอื้อต่อการสร้างสันติสุข และเหมาะสมตามยุคสมัย บริบทแวดล้อมตามวิธีการของอรรถพิวรัตตศาสตร์ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงใช้พระวิริยภาพทำการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ ตีความ ประเมินค่าข้อดีและข้อด้อยของระบบเศรษฐกิจโลกที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน โดยพระองค์ทรงเสนอแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิตสังคมไทย บนพื้นฐานคำสอนเรื่องทางสายกลางในพระพุทธศาสนา โดยทรงเน้นย้ำถึงเงื่อนไขความสำเร็จ คือ หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข หลัก 3 ห่วง ได้แก่ 1) ความพอประมาณ คือ การกระทำที่พอดีตามอัตภาพแห่งตนไม่มากไม่น้อยเกินไป อีกทั้งไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น 2) ความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ และ 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว คือ การเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และหลัก 2 เงื่อนไข คือ 1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วยความรู้รอบรู้ รอบคอบ และความระมัดระวัง ในการนำแนวคิดทฤษฎีหรือหลักวิชาการต่างๆ มาใช้ในการปฏิบัติ และ 2) เงื่อนไขคุณธรรม

ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน มีสติปัญญา เอื้ออาทรแบ่งปันในการดำเนินชีวิตในสังคม บนพื้นฐานการสร้าง ความสมดุระหว่างมนุษย์ สังคม สิ่งแวดล้อม ความสำคัญของแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่เพียงเป็นเรื่องของเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองเท่านั้น ยังมีความสำคัญในฐานะเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่แนบแน่นอยู่กับวิถีชีวิตของสังคมไทยบนพื้นฐานหลักสายกลางของพระพุทธศาสนาทุกคนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับการดำเนินชีวิตตามอัตภาพความเหมาะสมของตน โดยเป้าหมายหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การมุ่งพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้สามารถพึ่งตนเอง ดูแลครอบครัวได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข และมีความพร้อมในการปรับตัวพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ได้

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การประยุกต์ใช้ปรัชญาหลังนวยุคของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการแก้ปัญหาอัตลักษณ์วัฒนธรรม ยืนยันได้ว่าแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาอัตลักษณ์วัฒนธรรมได้ ประการหนึ่ง เพราะความรู้เรื่องวัฒนธรรมและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยบนพื้นฐานคำสอนในพระพุทธศาสนา ดังนั้น การเกิดขึ้นของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยดังที่กล่าวมา การเกิดขึ้นของแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการดึงคนไทยได้หวนกลับมาค้นหาคุณค่าของวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมโดยหวนกลับมาใช้ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจได้บนวิถีเศรษฐกิจพอเพียง งานวิจัยนี้จึงพยายามจะประยุกต์แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับระบบวัฒนธรรมอันเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคม โดยใช้เครื่องมือ คือ หลักการญาณของปรัชญาหลังนวยุค ประกอบด้วย การวิเคราะห์ วิจัย และวิจารณ์ ทำการวิเคราะห์ตีความประยุกต์สร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมตามประเภทของวัฒนธรรม 4 ประการ ดังนี้

1. อัตลักษณ์วัฒนธรรมด้านคตินธรรม คตินธรรมตามความหมายทางวัฒนธรรม หมายถึง หลักการดำเนินชีวิต เป็นวิถีปฏิบัติที่ได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อทางศาสนาหลักธรรมนิยมประเพณีต่างๆ ที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ความหมายใหม่ในงานวิจัยนี้ คตินธรรม หมายถึง หลักการดำเนินชีวิตตามหลักทางสายกลางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเป้าหมายที่การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจให้ได้ก่อนบนพื้นฐานการดำเนินชีวิตตามหลักทางสายกลาง คือ พอมี พอกิน พอใช้ตามอัตภาพแห่งตน ในการเสริมสร้างอัตลักษณ์วัฒนธรรมด้านคตินธรรมนี้ทำได้โดยการส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงหลักการแนวทางที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต ผ่านหลักสัมมาทิฐิ คือ ให้มีความรู้ความเข้าใจถึงแนวทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสัมมาสังกัปปะ คือ การดำริคิดค้นคิดทำสิ่งดีมีประโยชน์พัฒนาตนเองไปสู่ความพึ่งตนเองบนวิถีชีวิตเศรษฐกิจได้อย่างไร และจะช่วยสรรสร้างสังคมให้เป็นสังคมแห่งการพึ่งตนเองได้อย่างไร ผู้วิจัยสรุปอัตลักษณ์วัฒนธรรมด้านคตินธรรมมองผ่านปรัชญาหลังนวยุคของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ Right Wisdom = R-W หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจต่อหลักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องบนหลักทางสายกลางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. อัตลักษณ์วัฒนธรรมด้านเนติธรรม เนติธรรมตามความหมายทางวัฒนธรรม หมายถึง หลักการประพฤติปฏิบัติตนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎระเบียบของสังคม มีบทกำหนดโทษและลงโทษสมาชิกที่ฝ่าฝืน

ต่างกับคตินิยมที่เป็นเรื่องวิถีการดำเนินชีวิตทั่วไปที่ไม่มีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน ความหมายใหม่ในงานวิจัยนี้ เนติธรรม หมายถึง หลักการผลิตตามหลักทางสายกลางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเป้าหมายที่ การพึ่งตนเองด้านปัจจัยดำรงชีพให้ได้ก่อน ภายใต้แนวคิดที่ว่า “ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก” ในการ เสริมสร้างอัตลักษณ์วัฒนธรรมด้านเนติธรรมนี้ทำได้โดยการส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงหลักการผลิต เพื่อการพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลักสัมมาอาชีวะในพระพุทธศาสนา คือ การประกอบสัมมาชีพ และหลักสัมมากรรมันตะ คือ การกระทำในสิ่งที่ถูกต้องอันส่งผลต่อการพึ่งตนเองได้ตาม เศรษฐกิจ ผู้วิจัยสรุปอัตลักษณ์วัฒนธรรมด้านคตินิยมมองผ่านปรัชญาหลังนวยุคของปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง คือ Right Produce = R- P หมายถึง หลักการผลิตที่ถูกต้องตามหลักทางสายกลางของปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงบนฐานคำสอนในพระพุทธศาสนา

3. อัตลักษณ์วัฒนธรรมด้านสธรรม สธรรมตามความหมายทางวัฒนธรรม หมายถึง มรรยาทสังคม เช่น การแต่งกาย การแสดงความเคารพ การกราบการไหว้ การสนทนา เป็นต้น ความหมายใหม่ในงานวิจัยนี้ หมายถึง หลักการแลกเปลี่ยนสินค้าตามหลักทางสายกลางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเป้าหมาย เพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสมาชิกในสังคมด้านเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งตนเอง อาจเป็นการแลกเปลี่ยน ระหว่างผลผลิตการเกษตรกับผลผลิตการเกษตร หรือผลผลิตการเกษตรกับปัจจัยดำรงชีวิตอื่นที่ตนไม่มี หรือไม่ สามารถผลิตได้ หลักการแลกเปลี่ยนสินค้าถือเป็นมรรยาททางสังคมเพราะเป็นข้อตกลงและความพึงพอใจ ร่วมกันของผู้ให้และผู้รับ ในการเสริมสร้างอัตลักษณ์วัฒนธรรมด้านคตินิยมนี้ทำได้โดยการส่งเสริมให้เกิด ความรู้ความเข้าใจถึงหลักการแลกเปลี่ยนสินค้าที่ถูกต้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านหลัก อริยมรรคมีองค์แปด คือ สัมมาวาจา คือ มรรยาทด้านการพูด รู้จักพูด พูดให้กำลังให้คำแนะนำที่ดีเป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาตนและสังคม และสัมมาวายามะ คือ การเพียรพยายามพัฒนาปรับปรุงตนเองทำในสิ่งที่ดีเป็น ประโยชน์บวญญัติปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพียรทำดีเป็นตัวอย่างให้บุคคลอื่นเอาไปต่อยอดความรู้บน พื้นฐานศักยภาพของเขาได้ รวมถึงการไม่นิ่งดูดายขวนขวาย อาสาทำในสิ่งที่ดีมีประโยชน์ ผู้วิจัยสรุปอัตลักษณ์ วัฒนธรรมด้านสธรรมมองผ่านปรัชญาหลังนวยุคของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ Right Sharing = R-S หมายถึง หลักการแบ่งปันที่ถูกต้องตามหลักทางสายกลางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นฐานคำสอน ในพระพุทธศาสนา

4. อัตลักษณ์วัฒนธรรมด้านวัตถุธรรม วัฒนธรรมด้านวัตถุตามความหมายทางวัฒนธรรม หมายถึง วัตถุสิ่งของข้าวของเครื่องใช้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น วัตถุอาคาร อาคาร บ้านเรือน ถ้วยโถโอชาม เครื่องต่างกาย เครื่องประดับ อาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม เครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงเครื่องมือประกอบอาชีพ ต่างๆ เป็นต้น ความหมายใหม่ในงานวิจัยนี้ หมายถึง หลักการใช้เทคโนโลยีการผลิตตามหลักทางสายกลางของ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนหลักการ คือ “ใช้ในสิ่งที่ตนเองมีก่อน” บางอย่างอาจจะนำมาใช้ได้ทันทีหรือ อาจต้องนำมาปรับปรุงซ่อมแซม ดัดแปลงแก้ไขให้เหมาะสมกับการใช้งาน โดยมีเป้าหมายสำคัญการพึ่งตนเอง ด้านเครื่องมือการผลิต การลดค่าใช้จ่ายในการซื้อหาเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีราคาแพง หากจำเป็นต้องซื้อหา ก็ให้พอดีกับอัตรากำลังทรัพย์ และเหมาะสมกับการใช้งาน เพราะจุดประสงค์ของเทคโนโลยี คือ ช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพการทำงานของเราให้มากขึ้น หรือมาทำแทนเราในสิ่งที่เราทำไม่ได้หรืองานที่เสี่ยง สิ่งที่เราควรคำนึงถึง

ในการใช้เทคโนโลยี คือ ต้องเป็นมิตรเกื้อกูลสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในการเสริมสร้างอัตลักษณ์วัฒนธรรมด้านนวัตกรรมนี้ทำได้โดยการส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ถูกต้องผ่านหลักสัมมาสติ คือ ตั้งสติระมัดระวังใคร่ครวญให้ดีก่อนจัดซื้อจัดหามาใช้ว่าถูกต้องเหมาะสมควรแก่การใช้งานมากน้อยแค่ไหน มีสติระหว่างใช้ก็ต้องใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด และยิ่งสติไม่เห่อ ไม่บ้า ไม่หลงไปตามกระแสเทคโนโลยี และ สัมมาสมาธิ คือ มีความมั่นคงแน่วแน่ในการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขยันหมั่นเพียรศึกษาเรียนรู้ ปรับปรุง พัฒนาต่อยอดความรู้ไปเรื่อยๆ จะช่วยให้เราบรรลุอุดมการณ์แห่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพึ่งตนเองได้ในที่สุด ผู้วิจัยสรุปว่าอัตลักษณ์วัฒนธรรมด้านนวัตกรรมมองผ่านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ Right Technology = R-T หมายถึง หลักการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ถูกต้องบนหลักทางสายกลางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นฐานคำสอนในพระพุทธศาสนา

5. องค์ความรู้ใหม่

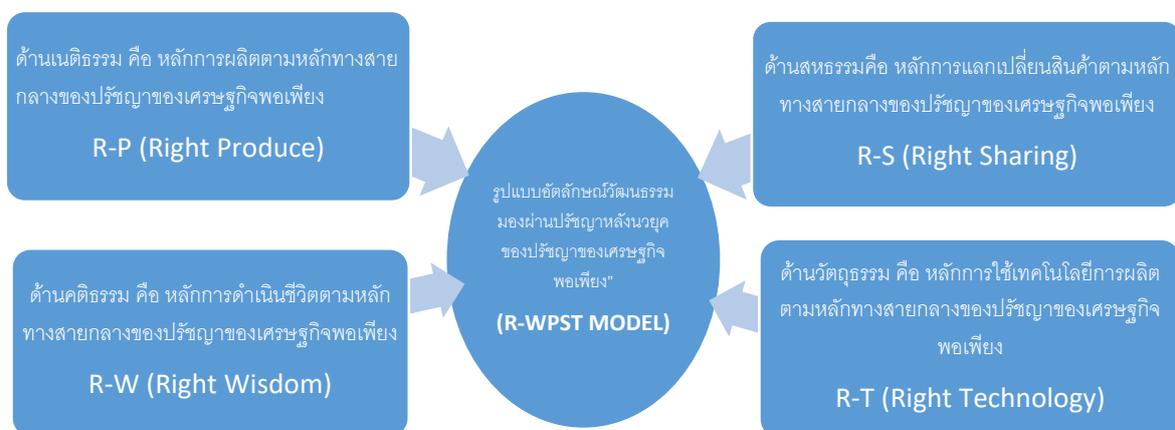
องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยนี้ตั้งเป็นสูตรว่า R-WPST MODEL เป็นรูปแบบที่ได้จากการสังเคราะห์วิเคราะห์แนวคิดของปรัชญาหลังนวยุคของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีคำอธิบาย ดังนี้

Right Wisdom = R-W ได้แก่ อัตลักษณ์วัฒนธรรมด้านศีลธรรม หมายถึง หลักการดำเนินชีวิตตามหลักทางสายกลางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Right Produce = R-P ได้แก่ อัตลักษณ์วัฒนธรรมด้านเนติธรรม หมายถึง หลักการผลิตตามหลักทางสายกลางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Right Sharing = R-S ได้แก่ อัตลักษณ์วัฒนธรรมด้านสหธรรม หมายถึง หลักการแลกเปลี่ยนสินค้าตามหลักทางสายกลางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Right Technology = R-T ได้แก่ หลักการใช้เทคโนโลยีการผลิตตามหลักทางสายกลางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพแผนผังที่ 1: แสดงองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยเรื่อง “รูปแบบอัตลักษณ์วัฒนธรรมมองผ่านปรัชญาหลังนวยุคของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

6. การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย สามารถอภิปรายสรุปผลได้ว่า

1. พหุสสารัตถะแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์วัฒนธรรม อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยการยกหรือหยิบวัฒนธรรมด้านต่างๆ สิ่งที่มีอยู่ในสังคมมาพัฒนาต่อยอดสร้างรูปแบบให้ความหมายใหม่ยกระดับกับวัฒนธรรมเหล่านั้นเพื่อให้เกิดคุณค่าและมูลค่าอันควรค่าแก่การเที่ยวชมหรือการอนุรักษ์ไว้ในฐานะเป็นของดีของสังคม ดังที่เสริมศักดิ์ ขุนพล (2558: 82) กล่าวถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมไว้ในบทความเรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความเชื่อของชุมชนเกาะยอ” ว่าอัตลักษณ์เป็นเครื่องมือทางกระบวนการทางสังคมใหม่ที่ชุมชนนำมาสร้างความรู้ ความเข้าใจทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็น เรื่องราวในชีวิตประจำวันของตนกับชุมชน การสร้างอัตลักษณ์ คือ กระบวนการการสร้างมูลค่าเพิ่มทั้งด้านคุณค่า และด้านเศรษฐกิจให้กับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นส่งเสริมให้เป็นที่รู้จักในลักษณะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ภายใต้แนวคิด วัฒนธรรมขายได้ นั้นหมายความว่าหากสังคมใดมีประเพณีวัฒนธรรมหรือมีของดีของชุมชนที่สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดพัฒนาสร้างอัตลักษณ์ได้มากโอกาสที่สังคมมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ อุ่มชูตนเองได้ก็มากขึ้น ดังที่ ธัญพัชร ศรีมาร์ตัน (2558: 2) กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการกระบวนการกลายเป็นสินค้า: กรณีศึกษาโรงแรมปิงนคร บูติกโฮเทลแอนด์สปา เชียงใหม่” พบว่า วัฒนธรรมของแต่ละวัฒนธรรมจะเป็นตัวกำหนดว่า ควรหรือไม่ควรบริโภคสิ่งใด เมื่อไรและอย่างไร ในปัจจุบัน ผู้บริโภคมีความต้องการทางด้านสุนทรียภาพแตกต่างกันมีการแสดงออกถึงรสนิยมในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน ประกอบกับในตลาดเองได้เกิดสินค้าและบริการขึ้นมามากมายที่พร้อมจะสนองต่ออารมณ์ความรู้สึกรสนิยมที่แสดงให้เห็นถึงนัยยะทางวัฒนธรรม

2. พหุสสารัตถะแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกิดขึ้นเพื่อเสนอเป็นทางเลือกใหม่ทางระบบเศรษฐกิจที่แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของระบบเศรษฐกิจแบบตลาดหรือเศรษฐกิจทุนนิยมที่มุ่งเน้นการผลิตเพื่อการค้าขาย มีกำไรเป็นเป้าหมาย บนค่านิยมวัตถุนิยมบริโภคนิยมที่เสริมกระตุ้นให้ผู้บริโภคแก่งแย่งแข่งขันแสวงหาวัตถุสิ่งเสพอำนวยความสะดวกมาครอบครองอย่างไร้ขีดจำกัด ก่อเกิดปัญหาวิกฤติซ้อนวิกฤติทางเศรษฐกิจ ยากที่มนุษย์จะก้าวผ่านหากไม่มีวิธีการปฏิบัติที่ช่วยยกระดับชีวิตที่สามารถพึ่งตนเองได้และพึ่งพาปัจจัยภายนอกให้น้อยลง ดังที่กระทรวงมหาดไทย (2541: 39) กล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหนังสือ “เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองแนวความคิดและยุทธศาสตร์” ว่าภายใต้ภาวะวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ มีเพียงแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง หรือเศรษฐกิจพอเพียงเท่านั้นที่กล้าให้คำมั่นสัญญาว่า เกษตรกรที่ดำรงการผลิตและดำรงชีวิตตามแนวทางนี้ จะไม่เพียงแต่ “พออยู่ พอกิน” ในระยะเริ่มต้นเท่านั้น แต่จะ “อยู่ดี มีสุข” ในระยะเวลาต่อไปได้ด้วย” แท้จริงแล้วปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชีวิต เป็นหลักการการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของศาสนา เพราะมีหลักการเดียวกัน คือ ความไม่โลภไม่ต้องการที่มากเกินไปจนความจำเป็นของตน ความพอใจในสิ่งที่ตนมีตนตามอัตภาพแห่งตน ดังที่อภิชัย พันธเสน (2549: 18) กล่าวสรุปสาระสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหนังสือ “วิถีพอเพียง: เศรษฐกิจพอเพียงร่วมเรียนรู้ สานข่าย ขยายผล” ว่าความหมายที่ลึกซึ้งของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ที่การเป็นวิถีในการดำรงชีวิตที่จะนำไปสู่ชีวิตที่มีความทุกข์ลดน้อยลง หรืออีกนัยหนึ่ง ก็คือชีวิตที่มีความสุขเพิ่มขึ้น ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียง

จึงเป็นทั้งวิธีและวิถีในการดำรงชีวิต ในแง่ของการเป็นวิถีในการประกอบอาชีพ จุดเน้นของเศรษฐกิจพอเพียง จะอยู่ที่การมีภูมิคุ้มกัน

3. การประยุกต์ใช้ปรัชญาหลังนวยุคของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการแก้ปัญหาอัตลักษณ์วัฒนธรรม พันธุ์บุญ ทองสังข์ (2559) กล่าวถึงการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการสร้างวัฒนธรรม องค์ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์ในงานวิจัยเรื่อง “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับ กลยุทธ์การจัดการองค์การในสภาวะวิกฤตกรณีศึกษา : ชุมพรคานานารีรีสอร์ท” พบว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์การให้สามารถแข่งขันได้ และมีการเจริญเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน ทั้งนี้ปัจจัยแห่งความสำเร็จขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นและความมุ่งมั่นของผู้บริหารเป็นสำคัญ สอดคล้องกับข้อค้นพบของบุษยา มั่นฤกษ์ (2556) ในงานวิจัยเรื่อง “การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จัดหวัดนครปฐม” พบว่า การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องมีการอบรมให้ความรู้และการปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

7. สรุปและข้อเสนอแนะ

ปัญหาการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมที่เดินตามวิถีเศรษฐกิจตลาดที่มุ่งเน้นการแข่งขันการแสวงหาวัตถุเพื่อตอบสนองความต้องการความสุขความสะดวกสบายภายใต้การบำรุงบำเรอของวัตถุ บนฐานความคิดว่า ถ้ามีวัตถุครอบครองมากก็มีสุขมาก คุณภาพชีวิตที่ดีมาจากการมีวัตถุเสพบริโภคมากๆ มนุษย์จึงพากันดิ้นรนแสวงหาวัตถุเพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าว ผลจากการแสวงหานำสู่ปัญหาลักษณะที่ว่า “ยิ่งหา ยิ่งไม่เจอ ยิ่งหา ยิ่งไม่ได้ตั้งใจที่ต้องการ” หมายความว่า แม่น้ำยังมีวันเต็ม แต่ต้นหามนุษย์ไม่มีวันเต็ม ทรายที่ยังไม่พบไม่เห็นไม่รู้ไม่เข้าใจหลักการวิธีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ความรู้อันเกิดแต่งานวิจัยนี้ถือเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่มีเงื่อนไขและแนวทางเพียงพอที่จะกำหนดการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนและทุกๆ ชีวิตบนวิถีเศรษฐกิจพอเพียงให้สามารถดำเนินไปสู่จุดหมาย คือ การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ และหากความรู้จากจุดเล็กๆ เหล่านี้ได้แพร่กระจายขยายแผ่ออกไปในวงกว้างมากขึ้น ก็จะสามารถช่วยทำให้แนวทางหลักการวิธีการตลอดถึงวิธีการต่างๆ ปรากฏชัดขึ้น และเมื่อมีการนำไปปฏิบัติมากขึ้นนานขึ้นความรู้เหล่านี้จะกลายเป็นวิถีชุมชน วิถีสังคมและพัฒนาเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสังคม เมื่อความรู้ก้าวสู่ความเป็นวัฒนธรรมนั้นหมายถึง ความเข้มแข็งของความรู้ที่สามารถจะเอื้อประโยชน์ต่อมนุษย์และสังคมทั้งในระดับชุมชน สังคมและโลกในที่สุด สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ หน่วยงานและหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับส่งเสริมพัฒนาบุคคล สังคม ประเทศชาติ ต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง เพื่อใช้เป็นในการแสวงหาจุดร่วมเพื่อพัฒนาสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น จัดทำหลักสูตร หรือแผนโครงการที่มีเนื้อหาสาระให้ความรู้ความเข้าใจปลูกฝังเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดประชุมสัมมนา การระดมสมองแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดทำคู่มือหรือเอกสารให้ความรู้ความเข้าใจแก่แกนนำชุมชน หมู่บ้าน ประชาชน รวมถึงผู้เรียนในทุกระดับการศึกษาให้เกิดภาพเกิดการได้สัมผัส มองเห็นคุณประโยชน์และทางรอดจากระบบเศรษฐกิจที่ครอบงำ เพื่อนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน เพื่อการพึ่งตนเอง และร่วมสรรค์สร้างสังคมให้เป็นสังคมแห่งการพึ่งตนเองในที่สุด จัดทำยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้าง

แนวทางการแสวงหาจุดร่วมในการพัฒนาสังคม ประเทศชาติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแกนกลางในบูรณาการเชื่อมสัมพันธ์ภาพเชิงอัตลักษณ์วัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา
บรรณานุกรม

กระทรวงมหาดไทย. (2541). **เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองแนวความคิดและยุทธศาสตร์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัท ทรงสิทธิ์วรรณ จำกัด.

คณะกรรมการจัดงานพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ. (2542). **พระบรมราโชวาท 168 องค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. จัดพิมพ์เพื่อเฉลิมฉลองพระเกียรติ เนื่องในพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542**. กรุงเทพฯ: ด้านสุธาการพิมพ์.

ธัญพัชร ศรีมารัตน์. (2558). **อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับกระบวนการกลายเป็นสินค้า: กรณีศึกษาโรงแรมปิงนครา บูติกโฮเทลแอนด์สปา เชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อศิลปะและการออกแบบสื่อ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุษยา มั่นฤกษ์, (2556) **การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหาร จัดการของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พันธุ์บุญย์ ทองสังข์. (2549). **หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับกลยุทธ์การจัดการองค์การในสภาวะวิกฤต**
กรณีศึกษา: ชุมพร คาบาน่า รีสอร์ท. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, โครงการบัณฑิตศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). **เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก 6 เมษายน 2560**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF. [1 กุมภาพันธ์ 2564].

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). **จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ...กว่า 1 ทศวรรษ**. กรุงเทพฯ: บริษัท ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์ จำกัด.

_____. **แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.nesdc.go.th. [1 กุมภาพันธ์ 2564].

_____. **กรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.nesdb.go.th. [1 กุมภาพันธ์ 2564].

เสริมศักดิ์ ชุนพล. (2558). **การศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความเชื่อของชุมชนเกาะยอ**. วารสารปาริชาติ. มหาวิทยาลัยทักษิณ. ปีที่ 28 ฉบับที่ 3 (ฉบับพิเศษนำผลงาน/บทความวิชาการจากเวทีประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 25 ประจำปี พ.ศ. 2558: 82-103.

อคิน รพีพัฒน์. (2552). **พลังชุมชนกับมหาวิทยาลัย: ความท้าทายและคำตอบของโลกอนาคต**. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.

อภิชัย พันธเสน. (2549). **วิถีเศรษฐกิจพอเพียง: เศรษฐกิจพอเพียง ร่วมเรียนรู้ สานข่าย ขยายผล**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).